

Totalförsvarskunskap

Säkerhet vid kris och krig

Vad är säkerhetspolitik? Hur påverkar det mig i vardagen? Vilket är mitt ansvar som individ, kommunens ansvar och statens ansvar när det sker en kris i samhället?

Informationsmaterial

I fyra informationsfilmer framtagna av Svenska Lottakåren och Folk och Försvar beskrivs hur samhället arbetar med att säkerställa allas vår säkerhet vid kris och krig och på vilket sätt du som medborgare kan ta ansvar redan i dag för att Sverige ska ha en bra försvarsförmåga, både i krissituationer som exempelvis översvämningar och långvariga strömbrott, men även i värsta fall ett krig.

Tanken är att informationsmaterialet ska användas i gymnasieskolans undervisning. Det går även att finna tydliga kopplingar till flertalet av gymnasieskolans ämnesplaner. Framförallt i de samhällsorienterade ämnena, men även i naturkunskap. Dessa kopplingar presenteras på sidorna 3-4.

Material och filmer hittar du på:
<https://www.svenskalottakaren.se/totalforsvarsinformation>

Totalförsvarsplikt

Totalförsvaret innebär bland annat att myndigheter och organisationer i hela samhället planerar för hur våra samhällsfunktioner ska fungera under höjd beredskap och krig. En viktig förutsättning för totalförsvaret är totalförsvarsplikten.

I Sverige har vi totalförsvarsplikt, vilket det är få som har hört talas om trots att den omfattar alla svenskar mellan 16 och 70 års ålder.

Totalförsvarsplikt infördes i Sverige 1995 och gäller både män och kvinnor. Plikten gäller alla delar av landets försvar - inte bara det militära.

Det finns tre typer av totalförsvarsplikt:

- värnplikt inom militären
- civilplikt inom exempelvis räddningstjänsten och
- allmän tjänsteplikt som bara gäller vid höjd beredskap

Minderåriga mellan 16 och 18 år är undantagna från väpnad strid och kan tilldelas uppgifter som att till exempel visa vägen till skyddsrum.

Den som vägrar att utföra totalförsvarsplikt kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Varje vuxen svensk har en plikt att värna om landets försvar.

2010 lades värnplikten vilande i fred men samtidigt ändrades pliktlagen så att den blev könsneutral. 2017 återinförde regeringen skyldigheten att genomföra grundutbildning med värnplikt och det innebar att från och med 1 januari 2018 är totalförsvarspliktiga

Svenska Lottakåren är en ideell, allmännyttig och partipolitiskt obunden frivillig försvarsorganisation som ger kvinnor konkreta möjligheter att engagera sig i frågor som rör din och samhällets säkerhet.

Våra medlemmar, lottor, ges genom utbildning möjlighet att verka för ett säkrare och tryggare samhälle genom förebyggande arbete i fred och för att göra en insats i samhället under en kris eller i krig. Våra utbildade och övade lottor är frivilliga som bidrar till totalförsvarets beredskap.

Folk och Försvar är en partipolitiskt oberoende organisation med syftet att främja kunskap, diskussion och debatt rörande försvars- och säkerhetspolitik. Folk och Försvar arrangerar utbildningar, seminarier, konferenser och samtal om frågor som berör säkerhet, försvar och samhällets krisberedskap. Organisationen har i dagsläget ca 90-medlemsorganisationer, vilka utgör en stor representation av svenskt civilsamhälle. Visionen för Folk och Försvar är att frågor om vår säkerhet skall vara hela folkets angelägenhet.

som tas ut till militär grundutbildning skyldiga att genomföra den.

Rekryteringsmyndigheten skickar under mars månad ut ett beredskapsunderlag, ett antal frågor, till alla pojkar och flickor som fyllt eller fyller 18 år under året. Det är personen skyldig att fylla och skicka in. Utifrån underlaget kallar därefter Rekryteringsmyndigheten flickor och pojkar till mönstring.

Användande av materialet

Informationsmaterialet ger möjlighet att skapa diskussioner om hur och varför olika situationer uppstår och vilka konsekvenser det kan ge både för samhället och den enskilda individen.

Framtaget finns ett förslag på faktafrågor och diskussionsfrågor till varje filmavsnitt, vilka ger eleverna möjlighet att visa sina kunskaper samt även utveckla en djupare förståelse för ämnet.

Faktafrågorna består av baskunskaper vilka är nödvändiga att ha som grund för att eleverna ska kunna gå vidare med diskussionsfrågorna som är av både analyserande och fördjupande karaktär.

Se informationsfilmerna i den ordning de kommer:

1. Säkerhetspolitik och totalförsvaret
2. Krisberedskap
3. Vår säkerhet
4. Du och samhället

Gå därefter igenom frågorna och diskutera med eleverna. Naturligtvis kan du som lärare välja att tillföra ytterligare frågor som du anser vara relevanta.

Lycka till!

Ann-Sofie Esperi
Gymnasielärare i samhällsorienterande ämnen
Medlem i Svenska Lottakåren sedan 1989

Informationsmaterialets kopplingar till gymnasiets ämnesplaner

Samhällskunskap

Ur ämnets syfte:

”I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämställdhet och de mänskliga rättigheterna inklusive barns och ungdomars rättigheter i enlighet med konventionen om barns rättigheter.” ... ”Dessutom ska undervisningen bidra till att skapa förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhällslivet.” (Lgy 11)

Kurserna Samhällskunskap 1a1, 50 p / 1b, 100 p

Ur det centrala innehållet:

1. Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån olika demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter. Mediers innehåll och nyhetsvärdering i samband med frågor om demokrati och politik.
2. De mänskliga rättigheterna, vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
3. Folkrätten i väpnade konflikter. Den internationella humanitära rätten och skyddet för civila i väpnade konflikter.

Kursen Internationella relationer 100 p

Ur det centrala innehållet:

1. Olika aktörer, deras mål och medel samt hur dessa samspelar inom utrikes- och säkerhetspolitik. Den moderna nationalstatens utmaningar som en internationell aktör.
2. Orsaker till och följder av samarbeten och konflikter
3. Internationell rätt. Möjligheter och svårigheter med att säkerställa såväl staters som individers rättigheter och säkerhet. Grundläggande internationella konventioner om mänskliga fri- och rättigheter och olika aktörers möjlighet till tillämpning.
4. Globaliseringens betydelse för individer, grupper och samhällen samt möjligheter och utmaningar för miljö och resursfördelning.

Historia

Ur ämnets syfte:

”Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin historiska bildning och förmåga att använda historia som en referensram för att förstå frågor som har betydelse för nuet och framtiden, samt för att analysera historiska förändringsprocesser ur olika perspektiv.” (Lgy 11)

Kurserna Historia 1a1, 50 p / 1b, 100 p

Ur det centrala innehållet:

1. Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, men också kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.

Kursen Historia 2a, 100 p

Ur det centrala innehållet:

1. Tematiska fördjupningar kring historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen, till exempel lokalhistoria, global migration och kulturmöten, olika historiska världsbilder, synen på jämställdhet och människors värde samt resursutnyttjande och människors förhållande till naturen.

Geografi

Ur ämnets syfte:

”Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om jordens varierande livsmiljöer, deras utveckling, föränderlighet, resurser och sårbarhet, samt om möjligheter och problem med att möjliggöra hållbar utveckling. I samband med frågor om hållbar utveckling ska eleverna ges möjlighet att analysera till exempel konsekvenser av en klimatförändrad värld, tillgång till vattenresurser och odlingsbar mark, naturgivna risker och hot, naturresursanvändning och resurskonflikter samt social rättvisa och solidaritet utifrån olika perspektiv som kön, sexualitet, klass och etnicitet. Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar en global geografisk referensram där kunskaper om egen och andras livsmiljö är en del.” (Lgy 11)

Kursen Geografi 1, 100 p

Ur det centrala innehållet:

1. Jordens naturgeografiska och geologiska byggnad, utveckling och förändring över tid och rum. Processer i mark, vatten och luft, hur de samverkar och ger upphov till varierande naturlandskap på jorden samt hur och varför de förändras över tid. Människans användning och omvandling av naturlandskapet och utveckling av olika kulturlandskap över tid. Analys av naturliga hot, risker och samhällets sårbarhet.
2. Människans behov av naturresurser över tid. Resurstillgångar och resursernas ojämna fördelning samt konsekvenser av samhällets resursanvändning. Samband mellan odlingsbar mark, livsmedelsproduktion, politisk ekologi och lokal utveckling. Energiomställning, förnybara energitillgångar och ny teknik samt lokal, regional och global samhällsutveckling.
3. Den globala spelplanen och lokal utveckling. Samband mellan befolkningsutveckling, resurstillgång, resursanvändning och intressekonflikter. Etiska frågor kopplade till konkurrensen om jordens resurser, alternativa och möjliga vägar till social rättvisa och hållbar utveckling.

Kursen Geografi 2, 100 p

Ur det centrala innehållet:

1. Samhällets sårbarhet och resiliens. Platsers och regioners sårbarhet inför naturgivna risker och hot. Risker och hot förknippade med det moderna samhällets specialisering inom teknik-, energi- och varuförsörjning samt hur sådana risker och hot kan förebyggas och bemötas.

Naturkunskap

Ur ämnets syfte:

”Genom att få diskutera och utforska frågor med samhällsanknytning ska eleverna ges möjlighet att befästa, fördjupa och utveckla naturvetenskapliga kunskaper för att kunna möta, förstå och påverka sin samtid.” (Lgy 11)

Kursen Naturkunskap 1a1, 50 p / 1b, 100 p

Ur det centrala innehållet:

1. Frågor om hållbar utveckling: energi, klimat och ekosystempåverkan. Ekosystemtjänster, resursutnyttjande och ekosystemens bärkraft.
2. Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Del 1

Säkerhetspolitik och totalförsvaret

Tid: 4:51 min

Länk:

<https://youtu.be/XHSdhTKJXv0>

eller öppna med
QR-koden

Filmen och material finns även på
www.svenskalottakaren.se/totalforsvarsinformation

Vad är viktigt för Sveriges säkerhet? Riksdagen har fattat beslut om tre övergripande mål för Sveriges säkerhet som är särskilt viktiga att värna. Lär dig mer om vad de är och hur Sveriges säkerhetspolitik påverkas av, och påverkar, andra länder och organisationer.

Faktafrågor

- Vad är totalförsvarets syfte?
- Vilka bitar ingår i totalförsvaret?
- De tre övergripande målen för Sveriges säkerhet är att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet och förmågan att upprätthålla våra grundläggande värden: demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. Förklara innebörden av dessa.
- Vad räknar vi som viktiga samhällsfunktioner?
- Vilka personer som bor i Sverige omfattas av totalförsvarsplikten?

Diskussions- / fördjupningsfrågor

- På vilket sätt är Sverige beroende av andra länders säkerhet?
- Vilka fördelar eller nackdelar finns med att totalförsvarsplikten gäller för båda könen?
- Vilka typer av hot och risker påverkar den svenska säkerhetspolitiken? På vilket sätt har Sverige anpassat sig till dessa?
- Sverige är militärt alliansfritt men har i dag en solidaritetspolitik gentemot EU:s medlemsländer och andra nordiska länder. Hur skiljer sig det mot den säkerhetspolitik som Sverige hade under en stor del av 1900-talet?
- Sverige som medlem av EU har vissa säkerhetspolitiska skyldigheter gentemot andra medlemsländer. Är det bra eller dåligt?
- Vad anser du är viktigast att skydda i en kris- eller krigssituation? Varför?

Del 2

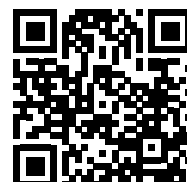
Krisberedskap

Tid: 4:16 min

Länk:

<https://youtu.be/338QZXbVrDk>

eller öppna med
QR-koden

Filmen och material finns även på
www.svenskalottakaren.se/totalforsvarsinformation

Vad ska vi egentligen vara beredda på? För det mesta fungerar livet som vanligt men ibland händer något som påverkar hur samhället fungerar. Olyckor, kriser och störningar kan inträffa när som helst och de kan påverka vår vardag på många sätt. Lär dig mer om vad en samhällskris är, vad vi behöver skydda och vem som ansvarar för vad. Och vad du behöver ta ansvar för.

Faktafrågor

- Vad är en kris?
- I en kris har kommunerna en central roll i hanteringen. Varför? När kopplas andra nivåer i samhället, såsom länsstyrelser, landsting och regering, in?
- Vad menas med ansvarsprincipen?
- Vem i samhället har en skyldighet att agera för att förebygga en krissituation?
- Det finns flera frivilliga försvarsorganisationer och civila organisationer som är ett stöd i händelse av en samhällskris. Vilka och på vilket sätt?
- På vilket sätt kan du förbereda dig för en eventuell kris?

Diskussions- /fördjupningsfrågor

- På vilket sätt kan en kris hota grundläggande samhällsfunktioner?
- Vad är ditt ansvar i händelse av en samhällskris?
- På vilket sätt skulle du kunna vara ett stöd i samhället i händelse av en kris?
- Vilka effekter skulle det få om alla individer ansåg och agerade efter att det är någon annan som är ansvarig för deras och samhällets säkerhet?
- På vilket sätt har samhället blivit mer sårbart på grund av att it-användandet ökat?

Del 3

Vår säkerhet

Tid: 4:23 min

Länk:

<https://youtu.be/fAYv6S-Ylwk>

eller öppna med
QR-koden

Filmen och material finns även på
www.svenskalottakaren.se/totalforsvarsinformation

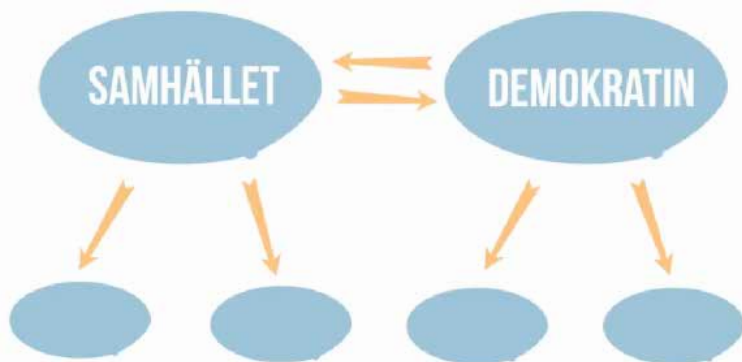
Vad påverkar vår säkerhet? Beroende på vem vi frågar kan vi få många olika svar. Säkerhetspolitik är alla de händelser, beslut och processer i världen som påverkar människors säkerhet. Det kan handla om vad stater eller organisationer gör. Men det som påverkar vår säkerhet och trygghet finns också ofta i vår närhet. I familjen, i skolan eller där vi bor. Lär dig mer om vad som kan påverka vår säkerhet och vems säkerhet det gäller.

Faktafrågor

- Vad är säkerhetspolitik?
- Vilken säkerhet talar vi om? För vem?
- På vilket sätt har globaliseringen fått konsekvenser för den internationella politiken?
- Vilka orsaker kan finnas till varför ett krig bryter ut?
- 1900-talet var ett århundrade som speglade många katastrofer i form av krig, konflikter och folkmord. Ge exempel på några.

Diskussions- /för djupningsfrågor

- Vilket ansvar har du/vi för att skydda de mänskliga rättigheterna i Sverige och i andra länder?
- Är det rätt eller fel att länder skall kunna ingripa militärt i ett land mot detta lands vilja inom ramen för idén om ansvar att skydda befolkningar mot statligt förtryck och övergrepp?
- Behöver FN-stadgan med sitt skydd av staters suveränitet och fokus förändras när stater själva oftast är förövaren mot sin egen befolkning och vad skulle en sådan förändring kunna vara?
- Kvinnor och män, flickor och pojkar drabbas på olika sätt i händelse av kris och katastrofer. Varför är det så?
- Sverige ger en hel del bistånd till fattiga länder i hjälpen mot fattigdom, utrota sjukdomar, utbildning, rent vatten, demokrati och mänskliga rättigheter samt militärt stöd i form av FN-soldater. Hur prioriterar du dessa insatser? Motivera.

Del 4

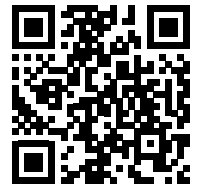
Du och samhället

Tid: 3:16 min

Länk:

<https://youtu.be/pxDcnr1SXwA>

eller öppna med
QR-koden

Filmen och material finns även på
www.svenskalottakaren.se/totalforsvarsinformation

Det är viktigt att vi alla bidrar till att värna om och försvara det demokratiska samhället vi har, såväl i vardag som i kris och väpnad konflikt. Vad som är ett hot varierar för var och en av oss. Lär dig mer om hur du kan engagera dig för att samhället ska vara robust i en kris.

Faktafrågor

- Vilka är de grundläggande vardagsbehoven vi har?
- Vilka faktorer är nödvändiga för att Sverige ska klara en påfrestning på samhället?
- Vad är säkerhetspolitik?
- Vad är krisberedskap?

Diskussions- /fördjupningsfrågor

- Regeringen har tagit beslut om att ungdomar återigen kallas till mönstring och genomför militär grundutbildning med plikt. Varför har regeringen tagit detta beslut?
- Vilka huvuduppgifter anser du att den svenska Försvarsmakten ska ha?
- Är det rimligt att den svenska Försvarsmakten ska försvara Sverige och samtidigt medverka vid internationella insatser? Motivera.
- På vilket sätt spelar den enskilda individen en viktig roll i världens olika krishanteringssystem? Utveckla.
- Vad är ett hot för dig och hur ser din egen beredskap för detta ut?
- Hur ser du på samhällets sårbarhet? Finns det en oro eller känner du dig trygg och övertygad om att det inte kommer att hända dig, din familj och samhället något?

Fler resurser

Krisinformation.se - förmedlar information från myndigheter och andra ansvariga till allmänheten före, under och efter en stor händelse eller kris. Finns som mobilapp och även på Facebook och Twitter.

DinSäkerhet.se - en webbplats om risker och säkerhet och riktar sig till privatpersoner. Webbplatsen ger tips på hur du själv kan förebygga olyckor och skador i hem- och fritidsmiljö. Webbplatsen ger dig också redskap för att kunna agera på rätt sätt när olyckan eller krisen är framme. Här finns också tips om krisberedskap, det vill säga hur du ska kunna klara dig utan viktiga samhällsfunktioner som exempelvis vatten, värme, el och transporter under en kortare tid.

Säkerhetspolitik.se - tar upp frågor som rör vår gemensamma säkerhet. Om hot och risker mot samhällets och individens säkerhet och om vår beredskap att förebygga och hantera kriser och krig. Här hittar du information om hur Sveriges samhällsskydd och beredskap fungerar samt vilka uppgifter vårt svenska försvar har. Du kan också läsa om svenska civila och militära insatser i kris- och krigshärdar liksom om bakgrunden till ett fyrtiotal pågående konflikter i världen.

Försvarsmakten.se - myndighetens webbsida som beskriver deras uppdrag för att skydda Sverige och försvara landets frihet, men också för att hjälpa till att skapa fred och säkerhet på platser i världen där det finns krig och konflikter.

Rekryteringsmyndigheten - om myndigheten, deras uppdrag och om vilka lagar och regler som styr verksamheten. Här hittar du bland annat Värnpliktsboten som svarar på frågor och reder ut rykten.

Både Svenska Lottakåren och Folk och Försvar erbjuder flera resurser som stödjer dig som lärare i att stärka dina elevers kunskap om krisberedskap och totalförsvaret.

Svenska Lottakåren

När det oväntade händer - en tre timmars workshop där deltagarna identifierar otrygghet i deras närområde och tillsammans hittar lösningar för att förebygga eller åtgärda. Deltagarna får även kort kunskap om det svenska krisberedskapssystemet samt diskuterar kring vad för något som är bra att ha i en krislåda. Svenska Lottakåren tillhandhåller handledare och material.

Klara du krisen? - Ett brädspel där deltagarna reser genom Sverige och samlar saker till sin krislåda. På vägen stöter de på händelser som hjälper eller hindrar dem att nå målet och som lär dem om det svenska krisberedskapssystemet och hur de ska förbereda sig och sin familj för när det oväntade händer. Spelet tar ca 30-40 minuter att spela för 2-4 spelare.

Lottapodden - En podcast med samtal om ämnen kopplade till samhällets grundläggande värderingar om demokrati och mänskliga rättigheter. Nytt avsnitt varannan vecka.
<http://www.lottapodden.se>

Resurserna är helt kostnadsfria tack vare uppdragsmedel från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB.
Kontakta info@svenskalottakaren.se för mer information

Fler resurser

Folk och Försvar

Minister för en dag - Folk och Försvars säkerhetspolitiska introduktionsutbildning

Vad ligger bakom de kriser och konflikter som pågår i vår omvärld? Vilken roll spelar den säkerhetspolitiska utvecklingen, och hur kan det påverka oss här i vår egen vardag? Genom att lära oss att tolka och förstå olika skeenden ökar vi förståelsen för och kunskapen om de mekanismer som idag styr internationell politik. Minister för en dag är ett rollspelsbaserat och scenariodrivet utbildningsprogram för gymnasieelever där deltagarna iklär sig rollen som ledare för olika fiktiva länder. Tillsammans med en utbildningsledare möter länderna ett antal säkerhetspolitiska utmaningar som måste hanteras av regionen. Utbildningen är helt kostnadsfri och genomförs på gymnasieskolor eller vår lokal på Armémuseum i Stockholm. Bokning och information hittar du på <http://www.folkochforsvar.se/mfd.html>

Försvars och Säkerhetsakademin - En exklusiv utbildning för unga engagerade

Försvars och Säkerhetsakademin är en unik och exklusiv utbildning för dig som vill fördjupa och utveckla dina kunskaper inom det försvars- och säkerhetspolitiska området och som vill lära känna svensk säkerhet inifrån.

Akademin utgör en plattform för lärande, diskussion och utveckling rörande den nationella och internationella säkerhetens utmaningar, institutioner och verktyg och erbjuder inspirerande föreläsningar och praktiska besök i vardagen hos våra mest framträdande säkerhetspolitiska aktörer. Föreläsningar och lyssnande varvas med samtal och diskussion mellan deltagare och talare och i mötet med framstående representanter skapas förutsättningar för reflektion och utbyte.

Försvars och Säkerhetsakademin arrangeras i samarbete med Försvarsmakten, Försvarshögskolan och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och genomförs under fyra tillfällen mellan februari och maj. Samtliga utbildningstillfällen utgör heldagar och består av en blandning mellan föreläsningar, diskussioner och studiebesök. Vi söker dig som är medlem i en av våra medlemsorganisationer, är mellan 18-30 år och som är intresserad av svensk försvars- och säkerhetspolitik.

Mer information och ansökan hittar du på <http://www.folkochforsvar.se/fosa.html>

Seminarier

Folk och Försvar arrangerar upp till 30 seminarier varje år på aktuella försvars- och säkerhetspolitiska teman. Hos oss möts politiker, forskare, opinionsbildare och praktiker för att diskutera dagens utmaningar inom det politiska fältet. Samtliga seminarier är kostnadsfria och öppna för allmänheten.

Du hittar vårt kalendarium på <http://www.folkochforsvar.seSAven>

Svenska Lottakåren

www.svenskalottakaren.se

www.lottapodden.se

info@svenskalottakaren.se

svenskalottakaren

lottakaren

Folk och Försvar

www.folkochforsvar.se

info@folkochforsvar.se

08-588 824 90

folkochforsvar

